

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

ZAFER KALKINMA AJANSI

2024 YILI

SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylül 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	12
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	12
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	12
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	13
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	15
7. DENETİM BULGULARI	16

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Zafer Kalkınma Ajansı Personel Dağılımı	5
Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırılması	9
Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirlerinin Ekonomik Sınıflandırılması	10
Tablo 4: 2024 Yılı Faaliyet Sonuçları Tablosu (TL)	11

KISALTMALAR

- DPT** : Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
- KHK** : Kanun Hükmünde Kararname
- SOGEP** : Sosyal Gelişmeyi Destekleme Program
- TL** : Türk Lirası
- ZAFER** : Zafer Kalkınma Ajansı

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. Diğer Bulgular

1. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Ajans Mevzuatında Düzenleme Yapılmasının Gerekmesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Kalkınma ajansları, 08.02.2006 tarih ve 26074 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun (Söz konusu Kanun’un adı 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 75’inci maddesi ile "Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanun" şeklinde değiştirilmiştir) ile ülkemizde yerel potansiyel ve kaynakları harekete geçirmek, bölgesel ve bölge içi eşitsizlikleri gidermek, rekabet gücü, yenilikçilik ve girişimcilik kapasitesinin artırılarak katılımcı bir anlayışla sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması amacıyla geleneksel örgütlenme modellerinden farklı şekilde tasarlanmış yeni bir örgütlenme modelidir.

Kalkınma ajansları 6085 sayılı Sayıştay Kanunu’nun “Denetim alanı” başlıklı 4’üncü maddesi hükmüne göre Sayıştay denetimine tabidir.

Zafer Kalkınma Ajansı, 25.01.2006 tarihli ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un 3’üncü maddesine dayanılarak T.C. Kalkınma Bakanlığı’nın koordinasyonunda Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerini kapsayan ve “TR33” olarak sınıflandırılan Bölge’de hizmet vermek üzere 14.07.2009 tarihli ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği Kütahya ilindedir. Afyonkarahisar, Manisa ve Uşak illerinde Genel Sekreterliğe bağlı Yatırım Destek Ofisleri hizmet vermektedir.

Kamu Kurumlarının yeniden yapılanma sürecinde 09.07.2018 tarihli ve 30473 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un birkaç maddesi dışında tüm maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. 15.07.2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 184-207’nci maddelerinde kalkınma ajanslarının yasal dayanağı yeniden düzenlenmiştir. Anılan Kararname’nin 186’ncı maddesinde ajansların, bölgeler esas alınarak Cumhurbaşkanı kararı ile kurulacağı, ajans merkezinin bulunacağı ilin Cumhurbaşkanı kararında belirtileceği, bu Kararname’ye ekli listede belirtilen bölgelerin yeniden düzenlenmesine ve kurulmuş olan ajansın kaldırılmasına Cumhurbaşkanının yetkili olduğu, ajansların, tüzel kişiliği haiz ve bu

bölümde düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tâbi olduğu hükme bağlanmıştır.

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 188'inci maddesi ile bu Kararname'de değişiklik yapan 80 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2'nci maddesine göre ajansların görev ve yetkileri şunlardır:

- Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.
- Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bildirmek.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde büyüme potansiyeli taşıyan şirketlerin ve girişimcilerin desteklenmesine yönelik girişim sermayesi fonlarına katılım sağlamak.
- Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak.
- Bölge plan ve programlarını dikkate alarak kapsamı ve usulleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenmek üzere bölgelerindeki diğer projeleri izlemek.
- Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek.
- Bölgesel gelişmeye yönelik Ajansa tahsis edilen iç ve dış kaynaklı fonları, bölge plân ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak.
- Bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek.
- Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Kalkınma ajansları, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından koordine edilmektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ajans üzerindeki görevi koordinasyon ile sınırlı olup, Bakanlığın ilgili ya da bağlı kuruluşu değildir.

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 190'ıncı maddesinde ajansların teşkilat yapısı, kalkınma kurulu, yönetim kurulu, genel sekreterlik, birimler ve yatırım destek ofisleri şeklinde düzenlenmiştir.

Kalkınma Kurulu, Ajansın danışma organı olup, bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek ve ajansı yönlendirmek amacıyla oluşturulur.

Kalkınma kurulu, illerin dengeli şekilde temsilini sağlayacak yapıda, en fazla elli üyeden oluşur.

Yönetim Kurulu, Ajans'ın karar organı olup tek ilden oluşan bölgelerde vali, büyükşehir belediye başkanı, ajans genel sekreteri, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden; birden fazla ilden oluşan bölgelerde il valileri, büyükşehir belediye başkanları veya büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, ajans genel sekreteri, büyükşehir olmayan illerin il genel meclisi başkanları ve ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşur. Birden fazla ilden oluşan bölgelerdeki illerde; ticaret ve sanayi odalarının ayrı ayrı kurulmuş bulunması halinde ticaret ve sanayi odası başkanlarının ikisi de kurumlarını temsil ederler. Üyeler toplantılara bizzat katılmak zorunda olup vekil ile temsil edilemezler.

Genel Sekreterlik, Ajansın icra organıdır. Genel Sekreterliğin ve Yatırım Destek Ofislerinin en üst amiri Genel Sekreterdir. Genel Sekreter yönetim kuruluna karşı sorumludur. Genel Sekreterlik; planlama programlama ve koordinasyon birimi, program yönetim birimi, izleme ve değerlendirme birimi, destek hizmetleri birimi ile yatırım destek ofislerinden oluşmaktadır.

Yatırım Destek Ofisleri, bölge illerinde, yönetim kurulu kararı ile biri koordinatör olmak üzere, en çok beş uzmandan oluşacak şekilde teşkil edilmektedir. Çalışan uzman personel

sayısı, bölge ve ilin ihtiyaçlarına cevap veremez hale geldiği takdirde bu sayı, yönetim kurulu kararı ve Bakanlığın onayı ile artırılabilir. Zafer Kalkınma Ajansı bünyesinde Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinde olmak üzere toplam 4 (dört) adet Yatırım Destek Ofisi bulunmaktadır.

İnsan Kaynakları Yapısı:

Kalkınma Ajanslarında istihdam edilen personele ait düzenlemeler 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 200'üncü maddesi ile Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Ajans personeli iş mevzuatı hükümlerine göre belirsiz süreli hizmet akdine bağlı olarak istihdam edilen kişilerden oluşmaktadır.

Personel Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde insan kaynakları politikasının amacı, *“Ajansın görevlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi için, alanında uzmanlaşmış, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan niteliklere sahip personelin istihdamını ve bu personelin niteliklerinin geliştirilmesini ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.”* şeklinde belirtilmiştir. Bu kapsamda insan kaynakları rejimi ve politikası, Genel Sekreterin görüşü alınmak suretiyle Yönetim Kurulu tarafından belirlenmektedir.

İnsan kaynakları politikasının izlenmesi, uygulanması ve geliştirilmesinden Genel Sekreter sorumludur. Genel Sekreter, uygulanmakta olan insan kaynakları politikasına ilişkin olarak her yıl Aralık ayının sonunda bir rapor hazırlayarak Yönetim Kuruluna sunmakta ve söz konusu raporda, insan kaynakları politikası uygulamasına dair bilgiler, uygulamada yaşanan sıkıntılar ile sorunların çözümüne ve insan kaynakları politikasının geliştirilmesine yönelik öneriler yer almaktadır.

Personel Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinde insan kaynakları planlamasının ajansın hedefleri doğrultusunda, gelecek yıllarda ihtiyaç duyulacak insan kaynağını belirlemek amacıyla yapılacağı ifade edilmektedir.

Personel alımına ve politikasına esas olmak üzere, yönetim kurulu tarafından her yıl, genel sekreterin görüşü alınmak suretiyle, gelecek yılların insan gücü ihtiyacı hakkında nitelik ve sayı bakımından sistemli tahminler yapılmakta ve bu ihtiyacın ajans içinden ve/veya dışından hangi kaynaklardan nasıl sağlanacağı bir plana bağlanmaktadır. İnsan kaynakları ihtiyacının planlanması ve karşılanması konusunda, gerektiğinde Bakanlıkla ve ihtisas kuruluşlarıyla işbirliğine gidebilmektedir.

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 200'üncü maddesi gereğince ajans hizmetleri, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 28'inci maddesine göre iş mevzuatı çerçevesinde istihdam edilen uzman personel ve destek personeli eliyle yürütülmektedir. Uzman personel; özel, mesleki ve teknik bilgi gerektiren işleri yapmakta iken; destek personeli sekreterlik, halkla ilişkiler, arşiv, idari ve mali işler ile personelle ilgili iş ve işlemleri yürütmektedir.

Kararname gereği sekreterlik, halkla ilişkiler, arşiv, idarî, malî ve personelle ilgili işlemler gibi işleri yürütecek olan destek personelinin sayısının, ajans toplam personel sayısının yüzde yirmisini geçmemesi gerekmektedir.

Ajanslarda uzman personel ve destek personeli yanında 2018 yılından itibaren 696 sayılı KHK ile sürekli işçi kadrosuna geçirilen personel de istihdam edilmektedir. 24.12.2017 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 127'nci maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 23'ncü maddeye göre, Ajanslarda personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 04.12.2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olan işçilerden KHK'daki şartları sağlayanlar 02.04.2018 tarihinde sürekli işçi kadrosuna geçirilmiştir.

2024 yılı sonunda, Zafer Kalkınma Ajansı'nda çalışan personelin görev unvanlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: Zafer Kalkınma Ajansı Personel Dağılımı

Unvan	Personel Sayısı
Genel Sekreter	1
Birim Başkanı	4
Hukuk Müşaviri	1
Koordinatör	4
Uzman	13
Destek Personel	6
Sürekli İşçi Statüsünde Yard. Hizm. Personeli	12
Genel Toplam	41

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Her biri ayrı tüzel kişiliği haiz bir kurum olan kalkınma ajanslarının bağlı ya da ilgili olduğu herhangi bir kurum ve kuruluş olmamakla birlikte, ajanslar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın koordinasyonunda faaliyet gösteren kurumlardır.

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 187'nci maddesine göre ajansların ulusal düzeydeki koordinasyonundan Bakanlık sorumludur. Bakanlığın; 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve diğer düzenleyici işlemler aracılığıyla ajanslar üzerinde usul ve esas belirleme, görüş verme, onaylama ve denetim yetkileri bulunmaktadır.

Yine 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 205'inci maddesine göre ajanslara yapılacak transfer ödeneği, Bakanlık bütçesinde gösterilir. Bu ödenek harcama programlarına göre Bakanlıkca ajanslara kullanılmaktadır.

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 187'nci maddesine göre genel koordinasyon görevi doğrultusunda Bakanlığın görevleri aşağıda sıralanmıştır:

- Bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltıcı tedbirleri alır; plânlama, programlama ve projelendirme konularında ajanslara rehberlik ve danışmanlık yapar, plân ve programların uygulanmasını izler ve değerlendirir.
- Ajansların kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının ölçülmesine dair usul ve esasları belirleyerek, bunların değerlendirmesini yapar veya yaptırır.
- Bölgesel gelişmeye yönelik iç ve dış kaynaklı fonların ajanslara tahsisi ile bunların kullanımına ilişkin usul ve esasları belirler.
- Ajanslar arası işbirliğini sağlar ve ortak proje üretimini destekler.
- Ajansların işlevlerini etkili ve verimli olarak yerine getirebilmesi için ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar.
- Ajansların yıllık çalışma programlarını onaylar.
- Genel sekreteri görevlendirir ve görevden alır.
- Plân ve programlara, yapılacak desteklere, personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime ilişkin esas ve usuller ile yatırım destek ofislerinin çalışma esas ve usullerini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşünü alarak belirler.

Kalkınma ajansları, kuruluş amaçlarına uygun olarak faaliyet gösterdiği alanlarda, ilgili Bakanlığın dışında birçok kamu kurum ve kuruluşu, sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve odalarla ilişki içerisinde.

İçişleri Bakanlığı

Kalkınma ajanslarının bağımsız dış denetim raporları, dış denetim çalışması sırasında ortaya çıkarılan ve adli yargıya intikali gerekli olan ve suç teşkil eden haller, Kalkınma Kurulu toplantılarının tarihi, saati, yeri ve gündemi ile bunlarda meydana gelen değişiklikler İçişleri Bakanlığına sunulmakta ayrıca bütçe sonuçları Yönetim Kurulu tarafından onaylanmadığı takdirde bu durum İçişleri Bakanlığına da gönderilmektedir.

Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıkları

Kurumlara verilen görevler itibarıyla değerlendirme yapıldığında, ajanslar ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Bölge Kalkınma İdarelerinin görev alanlarının çok benzer olduğu görülmektedir. Ayrıca 642 sayılı KHK ile kurulan Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıkları ağırlığı kamu yatırım, proje ve faaliyetlerinde olmak üzere kalkınma ajanslarıyla işbirliği içinde eylem planlarını hazırlamakla görevlendirilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı

Kalkınma ajanslarının Hazine ve Maliye Bakanlığı ile bütçesel anlamda doğrudan bir ilişkisi bulunmamaktadır. Ancak 5449 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesi (d) bendinde belirtilen Büyükşehir Belediyelerinin cari yıl bütçesinden ayrılması gereken pay tutarı aktarılmadığı takdirde yapılacak yazışmalar neticesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından Ajans hesabına aktarılmaktadır. Ayrıca Kalkınma Ajansları Denetim Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde belirtildiği üzere mali yönetim yeterli komisyonu üyeleri arasında Hazine ve Maliye Bakanlığının bir temsilcisi yer almaktadır.

Destek ve Teşvik Veren Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Ülkemizde kalkınma ajansları haricinde, birçok kamu kurum ve kuruluşuna da, bölgesel gelişme sağlanması ve gelişmişlik farklarının azaltılması hedefleri doğrultusunda çeşitli fonksiyonlar yüklenmiş ve bu kapsamda birçok hizmet sunma görevi verilmiştir. Bu çerçevede; çeşitli destek mekanizmaları ve teşvik araçları ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), Türkiye Kalkınma Bankası ve bunlar gibi çok geniş bir yelpazeye ulaşan birçok kamu kurum ve kuruluşu ile çeşitli Bakanlıkların da aktif olarak çeşitli roller üstlendikleri görülmektedir.

Bölgesel gelişme sağlanması ve gelişmişlik farklarının azaltılması nihai hedefinin başarılması bu kapsamda çeşitli roller üstlenen bütün kurum ve kuruluşların ortak ve eşgüdüm içerisinde çalışmalarına bağlıdır. Bu kapsamda, ajansların hem destek sağlama fonksiyonu bağlamında yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşlarla hem de diğer fonksiyonları kapsamındaki alanlarda çeşitli görevler üstlenen diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm sağlanması çok önemli bir husustur.

Yukarıda Belirtilen Kurum ve Kuruluşların Dışında Kalan Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu'nun; vali, büyükşehir belediye başkanı, ticaret odası başkan, sanayi odası başkanı ve diğer sivil toplum kuruluşları başkanlarından müteşekkil olması sebebiyle bu kurum ve kuruluşlarla da yakın diyalog halindedir. Esasen belediyeler ile ticaret ve sanayi odaları kuruma kendi gelir bütçelerinden kaynak aktarmaktadır.

Kalkınma Kurulu'nda ise yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilciler bulundurmaktadır. Bölge planının hazırlanmasından bölgeye yönelik strateji geliştirme çalışmalarına, mali destek programlarından bölge tanıtımına kadar pek çok alanda Ajans çalışmalarına doğrudan ve dolaylı katılım sağlanmaktadır.

1.3. Mali Yapı

Kalkınma ajanslarının bütçeye ilişkin düzenlemelerine, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 204, 205 ve 206'ncı maddelerinde yer verilmiştir. Bütçe, ulusal ve bölgesel düzeyde plân ve programlara, Cumhurbaşkanlığınca belirlenen ödenek tavanına ve yıllık çalışma programına göre hazırlanmaktadır.

Kararname gereği bütçe yılı takvim yılıdır. Bütçe dışı harcama yapılamamaktadır. Ajanslarca hazırlanan bütçe, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanmaktadır. Transfer ödeneği, Bakanlık bütçesinde gösterilmekte ve bu ödenek aylık harcama programına göre Bakanlıkca ajanslara kullanılmaktadır. Bütçe hazırlanırken giderler, gelir ve nakit imkânları toplamını aşamaz.

Ajans Giderleri:

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 202'nci maddesine göre ajans giderleri şunlardır:

- Plan, program ve proje giderleri.
- Proje ve faaliyet destekleme giderleri.
- Araştırma ve geliştirme giderleri.
- Tanıtım ve eğitim giderleri.
- Taşınır ve taşınmaz mal ile hizmet alım giderleri.
- Yönetim ve personel giderleri.
- Görevlerle ilgili diğer giderler.

Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırılması

Kodu	Bütçe Gideri Türü	Başlangıç Ödeneği (TL)	Yıl Sonu Ödeneği (TL)	Harcama (TL)	Harcama/Yıl Sonu Ödeneği (%)
01	Personel Giderleri	73.400.000	80.891.682	58.266.649	72
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Prim Giderleri	12.700.000	12.700.000	11.693.346	92
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	44.590.000	53.700.006	10.826.930	20
07	Sermaye Transferleri	302.091.200	303.766.200	117.607.137	39
09	Yedek Ödenekler	1.000.000	1.000.000	0	0
TOPLAM		433.781.200	452.057.888	198.394.062	44

2024 yılında 433.781.200 TL bütçe gideri tahmin edilmiş, dönem sonu itibarıyla bütçe gideri 198.394.062 TL olarak gerçekleşmiştir.

Ajans Gelirleri:

Ajansların mali kaynakları ve bütçe gelirleri 5449 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Ajansın gelir kalemleri;

Bir önceki yıl gerçekleşen bütçe gelirleri üzerinden, bölgedeki il özel idareleri için; borçlanma, tahsisi mahiyetteki gelirler ile genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlardan alınan yardım kalemleri hariç tutulmak üzere yüzde bir, belediyeler için; borçlanma ve tahsisi mahiyetteki gelir kalemleri hariç tutulmak üzere yüzde bir oranında, cari yıl bütçesinden aktarılacak pay.

Bölgedeki sanayi ve ticaret odalarının, bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinin yüzde biri oranında, cari yıl bütçesinden aktarılacak pay.

Teşkilata ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde belirtilen diğer gelirlerdir.

Cumhurbaşkanı, il özel idareleri için belirlenen oranı yüzde beşe kadar yükseltmeye ya da bu Kanunda belirlenen oranına kadar indirmeye, belediyeler için belirlenen oranı ise; yarısına kadar indirmeye ya da bu Kanun'da belirlenen oranına kadar yükseltmeye yetkilidir. Bakanlar Kurulunca 08.08.2011 tarihli ve 2011/2168 sayılı Karar ile belediyelerin bütçe gelirleri üzerinden kalkınma ajanslarına aktaracakları payların oranı %1'den %0,5'e indirilmiştir.

Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirlerinin Ekonomik Sınıflandırılması

Kodu	Bütçe Geliri Türü	Planlanan Bütçe Geliri (TL)	Gerçekleşen Bütçe Geliri (TL)	Gerçekleşme Oranı (%)
01	Merkezi Bütçeden Aktarılan Paylar	67.500.000	75.584.994	112
02	İl Özel İdarelerinden Aktarılan Paylar	11.232.102	11.232.102	100
03	Belediyelerden Aktarılan Pay	49.720.150	48.737.290	98
04	Sanayi ve Ticaret Odalarından Aktarılan Pay	950.870	950.870	100
06	Faliyet Gelirleri	1.000.000	641.628	64
07	Bağış ve Yardımlar	117.507.767	16.903.558	14
08	Alacaklardan Tahsilatlar	1.859.735	1.429.820	77
10	Diğer Gelirler	2.000.000	13.172.443	659
90	Red ve İadeler (-)	0	0	0
	TOPLAM	251.770.624	168.652.705	67

2024 yılında 251.770.624 TL bütçe geliri tahmin edilmiştir. Dönem sonu itibarıyla bütçe geliri 168.652.705 TL olarak gerçekleşmiştir.

Ajansın gelir ve giderleri ile faaliyet sonucu ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4: 2024 Yılı Faaliyet Sonuçları Tablosu (TL)

Faaliyet Giderleri	Faaliyet Gelirleri	İndirim, İade Toplamı	Net Gelir	Dönem Olumlu/ Olumsuz Faaliyet Sonucu
207.267.437	158.360.171	0	158.360.171	48.907.266

Faaliyet Sonuçları tablosuna göre Ajansın 2024 yılı faaliyet gideri 207.267.437 TL, net faaliyet geliri 158.360.171 TL, dönem olumsuz faaliyet sonucu ise 48.907.266. TL olarak gerçekleşmiştir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Kalkınma ajanslarının mali sistemi temel olarak 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanun ve 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiştir.

5449 sayılı Kanun'un 27'nci maddesi ile ajanslar, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 08.09.1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 04.01.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tâbi değildir. Mali işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde 5018 sayılı Kanun hükümleri uygulanmamaktadır.

Ajans, muhasebe işlemlerini 28.09.2006 tarihli ve 26303 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne bu yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne tabi olarak yürütmekte olup, mali rapor ve tablolarını Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne göre hazırlamaktadır.

Bu kapsamda, "Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar"ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden denetime sunulanlar aşağıda sayılmış olup, denetimler bunlar ile Usul ve Esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici mizan ve Kesin mizan,

- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır. Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol; bir kurumun yönetimi ve personeli tarafından hayata geçirilen ve faaliyetlerin düzenli, etik kurallarına uygun, verimli, tutumlu ve etkin biçimde yürütülmesi; hesap verme sorumluluğunun gerektirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesi; yürürlükteki mevzuata uyulması; kamu kaynaklarının kayıplara karşı korunması; kurumun amaçlarını gerçekleştirmek suretiyle, kurumun misyonunu yerine getirmesi için makul bir güvence sağlamak üzere tasarlanmış olan bütünleyici bir süreçtir.

5018 sayılı Kanun ve bu Kanun'a dayanarak hazırlanan düzenlemelere tabi olmayan ajanslar açısından iç kontrol sistemi, Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 11'inci maddesinde; *“Ajans gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesi, Ajansın mevzuata uygun olarak faaliyet göstermesi, her türlü malî karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesi, karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir bilgi edinilmesi amaçlarını gerçekleştirmek üzere, iç denetçinin görüşü alınmak suretiyle, Genel Sekreterin teklifi ve Yönetim Kurulunun kararı ile belirlenir.”* şeklinde düzenlenmiş, ve iç kontrol sisteminin iç ve dış denetim raporları, öneriler, ihtiyaçlar ve şikayetler çerçevesinde yılda en az bir defa Yönetim Kurulu tarafından değerlendirilip Bakanlığa rapor hâlinde sunulacağı hüküm altına alınmıştır.

Kalkınma Ajansları Denetim Yönetmeliği'nde ise ajanslarının mali yönetim yeterlik denetimi ve diğer denetim türlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş ancak iç kontrol sisteminin kuruluşu, işleyişi, yapısı vb. konularda düzenleme yapılmamıştır.

Diğer taraftan 14.07.2021 tarih ve 80 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 4'üncü maddesiyle 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde yapılan değişiklikle kalkınma ajanslarında iç denetim birimi kaldırılarak Sayıştay ve mali yönetim yeterliği denetim raporlarını görüşmek, değerlendirmek ve yönetim kuruluna önerilerde bulunmak görev ve yetkileri ajans kalkınma kurullarına verilmiştir.

Zafer Kalkınma Ajansı 5018 sayılı Kanun'a tabi olmadığı için bu Kanun ve ikincil mevzuatla getirilen, iç kontrol sistemi, ön mali kontrol, iç denetim, risk değerlendirme, performans ölçüm sistemi gibi hususlara uyma sorumluluğu bulunmamaktadır. Anılan mevzuatla doğrudan ilişkilendirilmeksizin Kurumun iç kontrol sistemi bağlamındaki uygulamalarına ve bu bağlam ile ilişkili hususlara aşağıda yer verilmiştir.

Kontrol Ortamı Standartları

Ajans organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. Kalkınma ajansında "hassas görev" niteliğinde bir görev olmadığı için buna özel düzenlemeler yer almamaktadır.

Risk Değerlendirme Standartları

Kalkınma Ajansları, 5018 sayılı Kanunu'na tabi olmadıklarından Stratejik Plan ile Performans Programı hazırlama yükümlülükleri yoktur. Ancak Zafer Kalkınma Ajansı, 2011 yılından itibaren stratejik plan hazırlamakta olup en son 2021-2025 yıllarını kapsayacak şekilde stratejik plan hazırlanıp Ajansın internet sitesinde yayımlanmıştır. Ajanslar, yıllık performans programı yerine, performans programına benzer içerikler bulunan yıllık çalışma programları hazırlamaktadır. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (risklerin gerçekleşme ihtimali-olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme) yapılmıştır. Ayrıca Ajans faaliyet raporlarında, gelecek yıllarda yapmayı planladıkları değişiklik önerilerine, hedeflerinde meydana gelecek değişiklikler ile karşılaşabileceği risklere ve bunlara yönelik alınması gereken tedbirlere yer verilmektedir.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

Ajans tarafından, yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmış ve personele duyurulmuştur. Yetki devirleri, mevzuata uygun yapılmıştır. Ajansta yapılan görevlendirmeler farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. Belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ajansta mali kontroller Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’ne göre yapılmaktadır. Ajansın iç kontrol ve risk yönetimi hakkında yönergesi bulunmaktadır.

Bilgi ve İletişim Standartları

Faaliyet Raporları, 5018 sayılı Kanun'un, 9'uncu madde hükümlerine dayanılarak hazırlanmaktadır. Kalkınma Ajansları ise Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nde ifade edilen, birim faaliyet raporu ile ajans faaliyet raporlarını hazırlamakta olup ilgi bakanlık tarafından de ajansların bir malî yıldaki faaliyet ve malî sonuçlarını gösterecek şekilde. genel faaliyet raporu hazırlanıp kamuoyuna açıklanmaktadır. Ajans her yıl düzenli olarak Faaliyet Raporunu hazırlayıp mart ayı içinde yayımlamaktadır. Ajansta İç Kontrol Uyum Eylem Planı hazırlanmamıştır.

İzleme Standartları

Kalkınma Ajansları, 5018 sayılı Kanun'a tabi değildir. İç Kontrol sistemi ile ilgili olarak Ajansta İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu bulunmamaktadır. Kalkınma Ajanslarının teşkilat, görev, yetki, sorumluluk ve personel yapısını düzenleyen 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde iç denetçi ve iç denetim birimi ile ilgili hüküm/düzenleme yer almamaktadır. İdarede iç denetçi ve iç denetim birimi bulunmamaktadır. İç denetim birimi bulunmadığından iç kontrol sistemine ilişkin denetim çalışması da mevcut değildir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Zafer Kalkınma Ajansının 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Ajans Mevzuatında Düzenleme Yapılmasının Gerekmesi

Zafer Kalkınma Ajansının denetimi sırasında aşağıda belirtilen mevzuat değişikliklerine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.

a-) Ajansın kabul ettiği projelerde destek olunan tutar ve eş finansman oranı, fizibilite desteği, güdümlü proje desteği, finansman desteği ve faizsiz kredi desteği, teknik destek uygulamaları, ajansların aracılık görevi üstlendiği Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı gibi destek ve uygulamalarda genel anlamda yararlanıcılardan kaynaklanmayan sebeplerle destek ve sürelerin arttırılmasına yönelik ilave tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Nitekim 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na 2008, 2018, 2019, 2022 ve 2023 yıllarında eklenen geçici maddelerle; fiyat farkı, ek fiyat farkı, sözleşmelerin tasfiyesi veya devri, ek fiyat farkı ve/veya sözleşmelerin devri, yapım işlerine ek fiyat farkı ve süre uzatımı verilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelere sebep olan hususlar yukarıda sayılan Ajans desteklerini etkilediğinden Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından benzer düzenlemelerin yapılması genel bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

b-1) Kalkınma Ajansları Mal Hizmet ve Yapım İşi Satın Alma İhale Usul ve Esaslar'ın 4'üncü maddesinde temel ilkeler sayılmış olup bu ilkelerden birisi de ihale/satınalma işlerinde avans verilmemesidir. Ancak Esaslar'ın;

19'uncu maddesinde *“(1) Mal ve hizmet alımı ile yapım işleri için ön ödeme öngörölmüş ise, ön ödeme Avans Teminat Mektubu karşılığında yapılır.”*

30'uncu maddesinde sözleşmede bulunacak hususlar;

“... ”

e) *Ödeme yeri ve şartlarıyla ön ödeme yapılıp yapılmayacağı, yapılacaksa şartları ve miktarı”*

38'inci maddesinde

“(1) Ön ödeme yapılması ön görölen işlerde, ön ödeme miktarı toplam sözleşme bedelinin %20'sinden fazla olamaz ve avans teminat mektubu karşılığında yapılır. Avans Teminat Mektubu miktarı en az yapılan ön ödeme miktarı kadar ve süresiz olacaktır.

(2) Ön ödeme, sözleşmenin imzalanmasını takiben yedi gün içinde, avans teminat mektubunun sunulmasına istinaden yapılır.”

denilmiştir. Böylece avans verilmemesi temel ilkeler arasında sayılmış iken sonraki maddelerde avans/ön ödeme verilmesi şartları belirlenmiştir. Diğer taraftan yapılacak ön ödemenin hangi şartlarda ve faiz oranlarıyla mahsup edileceğine ilişkin genel bir düzenleme yapılmamıştır.

b-2) Esaslar'ın 3'üncü maddesinde, İhale/Satınalma Yetkilisi; *“Yönetim Kurulu tarafından tespit edilecek sınırlar içerisinde, taşıt dışındaki taşınır malların alımı, satımı, kiralınması ve hizmet alımı ile yapım işleri konularında Genel Sekreteri, diğer hallerde ise Yönetim Kurulu adına Yönetim Kurulu Başkanını,”* şeklinde tanımlanmıştır. Burada; İhale/Satınalma Yetkilisinin satım ve kiralama yapma yetkisi bulunmasına rağmen söz konusu esaslarda Ajansa ait mal ve/veya haklarının satılmasına veya kiralınmasına yönelik bir düzenleme yapılmamıştır.

Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 40'ıncı maddesinde *“Faaliyet alacakları hesap grubu, Ajans tarafından gelir olarak tahakkuk ettirilen ve faaliyet dönemi içinde tahsili öngörölen her türlü gelirler ile mal veya hizmet satış gelirlerinden kaynaklanan alacakların izlenmesi için kullanılır.”* denilmek suretiyle ajansın mal veya hizmet satış gelirlerinin kaydına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Ancak Ajans mevzuatında bu gelirlerin

hangi usullerle elde edileceğine yönelik olarak usul hükümlerini düzenleyen bir düzenleme mevcut değildir.

c-) Girişim sermayesi yatırım fon işlemleri için saklama hesaplarına yatırılan tutarların muhasebeleştirilmesi hususunda mevzuatta düzenleme bulunmamaktadır.

Ajansların girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi kapsamında saklama hesaplarına yatırılan tutarların ve fon bulucular tarafından yapılan işlemlerin sonucunda elde edilen kâr veya zarar ile mali yıl sonunda kapanış kayıtlarına esas olacak güncel değerlerin; dönem sonuna kadar izlenmesini sağlayacak düzenlemelerin Bakanlık tarafından yapılması gerekmektedir.

d-) Ajans tarafından desteklenen proje sözleşmelerinde; tazminat, cezai şart ve temerrüt faizi tanımları, rakamsal oranları ve uygulamanın nasıl olacağına ilişkin net düzenlemelere yer verilerek tip sözleşme ve eklerinin güncellenmesi gerekmektedir.

e-) Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nin 44'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde yer alan "*Genel sekreter tarafından teklif edilip yönetim kurulunca onaylanan diğer teminatlar.*" düzenlemesinin kaldırılarak 44'üncü maddenin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 34'üncü maddesine göre yeniden düzenlenmesi diğer taraftan aynı maddenin (6) numaralı fıkrasındaki "*(Teminatlar, yararlanıcıya yapılan ön ödeme tutarının ve aynı oranda yararlanıcının eş finansman tutarının usulüne uygun harcadığının Ajans tarafından kabulünün ardından serbest bırakılır.*" şeklindeki düzenlemenin değişiklikten önceki haline getirilerek "*Teminatlar, nihai ödemenin yapılmasını müteakip yararlanıcının bu işten dolayı Ajansa herhangi bir borcunun olmadığı tespit edildikten sonra serbest bırakılır.*" şeklinde yeniden düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

f-) Ajans personelinin yurtiçi ve yurtdışı geçici görevlendirilmeleri sebebiyle Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) üzerinden düzenlenen yurtiçi/yurtdışı geçici görev yolluğu bildirim düzenlemelerinin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Sistem yöneticilerinin; öncelikle bu bildirim, düzenleyen personel açısından sorumluluk doğuran bir beyanname olduğunu göz ardı etmemeleri gerekir. Bildirimin altında yazıyla gider toplamının yazılması ve bildirim sahibi tarafından imzalanması gerekmektedir. Ancak sistem tasarımı sebebiyle toplam gider değil avans miktarı düşüldükten sonra kalan tutar yazılmaktadır. Yurtdışı bildirimlerinde ise toplam tutarın gösterilmesi gereken son sütununa Türk Lirası ve döviz tutarları kendi birimleriyle aynen geçmekte bu şekilde düzenlenen çıktı imzalanmaktadır. Her ne kadar

rakamla toplam tutar hesabında dövizler de cari kurdan TL'ye çevrilmekte ise de bu durum süreç yönetiminde denetimi sorunlu hale getirmektedir. Ayrıca sistem yurtdışı bildirimlerde aynı günler için hem yurt içi hem de yurtdışı yevmiye yazılmasına izin verebilmektedir.

g-) Bakanlığın Ajanslarla ilgili koordinasyon görev ve yetkisinin tanımlanması gerekmektedir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 385'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görev ve yetkileri sayılmış olup (ş) bendinde *“Kalkınma ajanslarının ve bölge kalkınma idaresi başkanlıklarının koordinasyonunu sağlamak, bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek ve denetimlerini yapmak,”* düzenlemesi bulunmaktadır.

Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğünde koordinasyon *“eş güdüm”* olarak tanımlanmakta eş güdüm ise *“Belli bir amaca ulaşmak için türlü işler arasında bağlantı, ilişki, düzen ve uyum sağlama; koordinasyon.”* olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda koordinasyon ve eş güdüm kelimelerinin eş anlamlı kelimeler olduğu anlaşılmaktadır. Anılan Kararname'nin 388/B maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde *“...teşviklerin eşgüdümünü koordine etmek...”* ibaresi bulunmaktadır. Haliyle Bakanlığın koordinasyon görevinin mahiyeti önem arz etmektedir. Şöyle ki;

a-) Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Kalkınma Ajansları 2023 Yılı Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları'nın 24'üncü maddesinde *“Ajanslar tarafından hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilecek strateji, plan, analiz, program sonrası değerlendirme ve fizibilite gibi tüm raporlama çalışmaları Çalışma Programlarında yer alacak ancak bu çalışmalar 26.02.2021 tarihli ve E-42359965-106.03-2355130 sayılı ve 24/03/2021 tarihli ve E-42359965-106.03-2431485 sayılı yazılarımız kapsamında Bakanlığımız onayına sunulacaktır.”* denilmiş burada atıf yapılan 26.02.2021 tarihli ve E-42359965-106.03-2355130 sayılı yazıda ise *“Ajansınız tarafından 2018-2019 ve 2020 yıllarında hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilen fizibilite desteği dışındaki strateji, plan, analiz, program sonrası değerlendirme ve fizibilite gibi tüm çalışmalara ilişkin ekte yer alan dosyanın doldurularak 08.03.2021 tarihine kadar tarafımıza iletilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte hizmet alımı yoluyla yapılacak yukarıda belirtilen nitelikteki tüm çalışmalar 2021 yılı çalışma programında yer alsa dahi satın alma gerçekleştirilmeden önce Bakanlık olayına tabi olacaktır.”* denilmiştir. Böylece Bakanlık önce çalışma programını onaylamakta sonra da bu programda yer alıp hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilen fizibilite desteği dışındaki strateji, plan, analiz, program sonrası

değerlendirme ve fizibilite gibi tüm çalışmaların satın alınmadan önce tekrar Bakanlıktan onay alınmasını istemektedir.

b-) Bakanlık tarafından Zafer Kalkınma Ajansına gönderilen 20.02.2024 tarih ve E-38663566-106.03-5552-427 sayılı yazıda “*Bilindiği üzere, 10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin 385’inci maddesinin birinci fıkrasının (s) bendi ve 394’üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi hükümleri doğrultusunda Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) Genel Müdürümüz koordinasyonunda uygulanmaktadır.*

İlgi de kayıtlı Bakanlık oluru ile Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı Uygulama Usul ve Esaslar’ına “Bakanlık, kaynak kullanımında etkinliği sağlamak amacıyla program özel hesabında bulunan ihtiyaç fazlası tutarların tamamının yahut belli bir kısmının Program kapsamındaki diğer ajansların program özel hesaplarına aktarılmasına ya da genel bütçeye gelir olarak kaydedilmesine karar verebilir.” hükmü eklenmiştir.

Söz konusu hüküm doğrultusunda program kapsamında kaynak kullanımında etkinliği sağlamak amacıyla Ajansınızda SOGEP program özel hesabında kasa fazlası olan 7.000.000 TL’nin yazı ekinde bilgileri verilen Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı SOGEP program özel hesabına ivedilikle aktarılması ve sonucundan Bakanlığımıza bilgi verilmesi hususlarında bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.” denilmiştir. Bu yazıda Ajansın program özel hesabında bulunan ihtiyaç fazlası tutarların nasıl belirlendiğine ve 7.000.000,00 TL’lik kasa fazlasının nasıl oluştuğuna ilişkin herhangi bir tespitine yer verilmemiştir.

Zafer Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulunun dördü vali olmak üzere 16 üyesinin olduğu göz önüne alındığında Bakanlığın görev ve yetkileri arasında sayılan koordinasyon işinin tanımlanması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen hususların Bakanlık tarafından değerlendirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>